

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILI O'QITISHNING INNOVATSION USULLARI

Murodova Durdona

Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti 2-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: SH.Mamayoqubova

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning xorijiy til o'rganishga bo'lgan qiziqishini yanada oshirish uchun ingliz tili o'rgatishning samarali, zamonaviy va innovatsion metodlari haqida to'xtalib o'tiladi.

Kalit so'zlar: aralash texnika, qiziqarli o'yinlar, boshlang'ich sinflar, zamonaviy innovatsion metodlar, pantomima.

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH IN PRIMARY SCHOOLS

Murodova Durdona

2nd year student of Samarqand State Institute of Foreign Languages

Research advisor: SH.Mamayokubova

Abstract. This article presents productive, modern and innovative methods of teaching English, in order to get learners more interested in learning English in primary classes.

Keywords: mixed technique, interesting games, primary classes, modern and innovative methods, pantomime.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan so'ng, yoshlarning xorijiy tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishlari oshdi va davlatimiz tomonidan til o'rganishga juda ko'plab imkoniyatlar yaratilmoqda. Birinchi prezidentimiz Islom Karimov aytganidek: "Hozirgi paytda xorijiy tillarni o'rgatishga yurtimizda katta ahamiyat berilmoqda. Bu ham, albatta, bejiz emas. Bugun jahon hamjamiyati o'ziga munosib o'rin egallashga intilayotgan mamlakatimiz uchun, chet ellik sheriklarimiz bilan hamjihatlikda, hamkorlikda o'z buyuk kelajagini qurayotgan xalqimiz uchun chet tillarni mukammal bilishning ahamiyatini baholashning hojati yo'qdir". Ayniqsa, boshlang'ich ta'limda ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'lgan qarorlardan biri bu O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-

1875-soni qaroridir . Unga ko'ra chet tillarini , asosan , ingliz tilini boshlang'ich sinfdan boshlab o'rgatish, ularni chet tillarini o'rganishga bo'lgan qiziqishini yanada oshirish uchun barcha umumta'lim maktablarda 1-sinfdan boshlab ingliz tili darslarini turli xil qiziqarli o'yinlar ko'rinishida o'qitish va shu bilan birga uarningilarning (speaking) og'zaki nutqini ham rivojlantirish, 2-sinfdan boshlab esa, alifbo,(reading) o'qish va grammatikani o'qitishni zamonaviy, innovatsion metodlar orqali o'tish bosqichma-bosqich boshlandi.

So'nggi paytlarda ingliz tilini o'rganadigan har qanday yoshdagi insonlar soni juda oshmoqda. Buning sababi, hayot jarayonida ingliz tilini bilmasdan yashash qiyinlashib bormoqda. Ammo til o'rganish ham yosh davrlariga bog'liq. Hatto, olimlar bolalar kattalarga nisbatan tilni tez va oson o'zlashtirishni isbotlashgan. Bolalarda til o'rganishga bo'lgan tabiiy moyillik, ularda taqlid qilish xususiyati kuchli ekanligi, katta yoshdagi insonlarga qaraganda bolalar vaqtining mo'lligi va o'rgangan ma'lumotlarini tez xotirasida saqlab qolishi buning asosiy sabablaridandir.

Xitoy ixtirochilaridan biri Masaru Ibuka mashhur "Uchdan keyin kech" kitobida yozganidek: "...bolaning miyasi cheksiz miqdordagi ma'lumotlarga ega bo'lishi mumkin...". Yana shunga e'tibor qaratishimiz kerakki, 6-7 yoshdagi bolalar narsalarning ma'nosini tushinib emas, uni mexanik tarzda yodlaydi. Shuning uchun ham ingliz tilini o'rganayotgan boshlang'ich sinf o'quvchilariga tilni o'rgatishni grammatik ma'lumotlar berishdan boshlamaslik kerak. Aks holda chet tilini o'rgatishning dastlabki bosqichidanoq bolani charchatishi va til o'rganishga bo'lgan xohishini susaytirib qo'yishi mumkin.

Chunki boshlang'ich sinfdagi o'quvchilarga chet tilini o'rgatish mushkul shu bilan birga mas'uliyatli vazifalardan biri hisoblanadi . Shuning uchun ham boshlang'ich sinflarga ingliz tilini mazmunli va qiziqarli o'rgatish uchun quyidagi innovatsion metodlardan foydalanish mumkin .

1. Ko'rish orqali eslab qolish . hammaga ma'lumki, yosh bolalar eshitgan narsalaridan ko'ra, ko'proq ko'rgan predmetlarini eslab qoladi. Shunday ekan, darsni turli xil ko'rgazmali qurollar, plakatlar orqali, ko'zga ko'rinadigan va kundalik hayotda ko'p ishlatiladigan predmet, buyumlarga yozish orqali yangi so'zlarni o'rgatish va o'rgangan yangi so'zlari ishtirokida gaplar tuzish . Masalan, kitob (book), bog' (garden), doska (blackboard) , ruchka (pen), oyna (window) va shu kabilarga yozish. Kundalik hayotimizda ko'p ishlatiladigan bunday narsa-buyumlar ko'zga doimo tushib turishi va doimo qo'llanishi bois, bola bu so'zlarni beixtiyor o'rganib oladi.

2. Qo'shiq va she'rlar orqali tushinish yoki eslab qolish mushkul bo'lgan so'zlarni musiqaga solib kuylash. Bunda yangi so'zlarni eslab qolish bilan birgalikda, bolaning og'zaki nutqi(speaking) ham rivojlanadi. So'z isboti qilib, bolalarning ingliz tili alifbosini qo'shiq qilib o'rganishlari shunchaki yodlashdan ko'ra samaraliroq ekanligini ko'rsatish mumkin. Raqobatdosh grammatika va so'z boyligini o'zlashtirishga yordam beradigan o'yinlarning aksariyatini o'z ichiga oladi . Bunda bolalar o'qituvchi bergan turli xil topshiriqlarni bajarishadi . Qarabsizki o'quvchilar orasida raqobat vujudga kelib, til o'rganishga bo'lgan qiziqishi yanada oshib boraveradi. Zero, Xitoy mutafakkirlari aytganidek: " Insonning barcha qiziqishlari raqobat orqali vujudga keladi".

3. Aralash texnika bu yerda biz ixtiyoriy ravishda turli xil texnikalarni birlashtira olamiz. Masalan, bunda bolalar o'yin o'ynashi, rasm chizishi, turli xil harakatlar orqali yangi so'zlarni ko'rsatib berishi mumkin . Texnikaning afzalligi xilma-xillikda. Bunda o'quvchilar faqat bitta narsa orqali cheklanib qolmaydi.

4. Multfilmlar orqali o'rgatish. Ma'lumki, bolalar turli xil multfilmlarni ko'rishga qiziqadi. Ingliz tilidagi multfilmlarni ko'rish jarayonida esa, multfilmdagi gaplarni bilmasa-da, multfilim qahramonlarining harakatlari orqali ular ishlatayotgan so'zlarni tushunishga intiladi. Bu esa bolalar uchun qiziq va til o'rganishlari uchun samarali usul.

5. Qiziqarli o'yinlar orqali o'rganish; Ingliz tili fanini o'qitishda turli xil o'yinlar orqali o'rgatishning o'rni kattadir. Dars davomida har xil o'yinlar o'ynatib turish sinfda fanni o'rganishga bo'lgan ishtiyoqni yanada oshiradi, nafaol o'quvchilarni ham darslarda yaxshiroq qatnashishga undaydi. Quyidagi o'yinlar so'zimizga misol bo'la oladi.

6. "Quvnoq topishmoqlar"(Merry Riddles) o'quvchilarga topishmoqlar o'rgatish ingliz tilini o'rgatishda muhim ahamiyatga ega, ular o'zlariga notanish bo'lgan so'zlarni o'rganadilar va o'ylab topishmoq javobini topadilar.

7. "Pantomima" (pantomime) . Bunda o'qituvchi o'quvchilarga biron bir so'zni aytadi va o'quvchi uni ko'rsatadi. Qolgan o'quvchilar esa so'zni topib, inglizcha ma'nosini aytishi kerak bo'ladi .

8. Sezgi a'zolar orqali o'rganish (sabzavot, mevalar , oziq-ovqatlarni tatib ko'rish, turli xil buyumlarni ushlab ko'rish, gullarni hidlab ko'rish). Ushbu yangi usulni o'rganishdan oldin bir amaliyotchi psixologning fikrlarini keltirish kerak: "Bolalarning esida biror narsaning mahkam o'rnashib qolishini xohlovchi pedagog bola sezgi organlarining mumkin qadar ko'prog'ini ko'zi, qulog'i, tovush organi, muskul sezgisi va hatto, hidlash va ta'm bilish organlarini esda tutib qolish jarayonida

qatnashtirishga harakat qilishi kerak". Haqiqatdan ham, sezgi a'zolar orqali til o'rgatish boshqa usullarga qaraganda foydali va samarali hisoblanadi . Masalan, o'quvchi birgina uzumni tatib ko'rish jarayonida uning rangi, ta'mi, hajmi, hidi qanday ekanligini biladi va uning inglizcha nomini ham aytadi. Natijada esa, o'qituvchi bolalardan ranglarning inglizcha nomini so'rab qolsa, bolalar darrov meva yegan paytini eslaydi. Demak, bunday usullardan foydalanish o'quvchining ma'lumotlarni uzoq muddatda xotirasida saqlab qolishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, boshlang'ich sinf o'quvchilariga til o'rgatishni majburiyat sifatida emas, aksincha, qiziqarli o'yinlar va innovatsion usullardan foydalangan holda olib borishi , ularning kelgusida oladigan bilimlari uchun poydevor bo'lib xizmat qilishi turgan gap. Shunday ekan, ta'lim tizimi ham o'z oldiga erkin fikrlovchi, barkamol, dunyoqarashi keng, yetuk shahsni tarbiyalashni vazifa qilib qo'yar ekan, kelajakda biz bo'lajak o'qituvchilar innovatsion texnologiyalardan mukammal foydalanish yo'llarini yanada samaraliroq ishlab chiqish bilan o'z hissamizni qo'shishimiz mumkin .

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1875-sonli qarori
2. Turdaliyeva G.N "Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar"// 2020 .
3. Bekmuratova U.B . " Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" // Toshkent 2012.
4. Toliboboeva. S. J. (2020). TEACHING INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ENGLISH. Science and Education,1(Special Issue)
5. Толибобоева, Ш. (2020). Ingliz tilini o'qitishdagi zamonaviy ta'lim texnologiyalari. YoungScientist, 19(309), 581-582.
6. Juldasheva, N. N. (2020). Хорижий тилларни ўқитишда ахборот технологиялар ва инновацион методларнинг ўрни. Молодой ученый, (12), 332-333.
7. Ashirbaeva, A. (2020). POSITIVE TRAITS OF TEACHING LANGUAGE THROUGH LITERATURE. ScienceandEducation, 1(SpecialIssue 2).
8. Umirova, Z. (2020). IMPORTANCE OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES. International Scientific Conference of Students and Young Scientists "FARABI ALEMI"